

Perivoj u Voćinu - povijesna geneza i analiza modela obnove

Ivezić, Natalija

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:855593>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Natalija Ivezić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Hortikultura

Perivoj u Voćinu - povijesna geneza i analiza modela obnove

Završni rad

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Natalija Ivezić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Hortikultura

Perivoj u Voćinu - povijesna geneza i analiza modela obnove

Završni rad

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Natalija Ivezić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Hortikultura

Perivoj u Voćinu - povijesna geneza i analiza modela obnove

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. Alka Turalija, dipl. ing., mentor
2. Prof.dr.sc. Tihomir Florijančić, član
3. Doc.dr.sc. Sanda Rašić, član

Osijek, 2019.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Završni rad

Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Hortikultura

Perivoj u Voćinu - povijesna geneza i analiza modela obnove

Sažetak: Povijesno kulturno nasljeđe kompleksa kurije Janković s perivojem, iako nije zaštićeno kulturno dobro, radi svojeg centralnog položaja i bogate povijest, može postati centralno mjesto razvoja Voćina ali i okolice. Dobrom obnovom, odabirom pravilnih metoda obnove i gospodarskim marketinškim planom, ovo se mjesto može u budućnosti razviti u financijski neovisnu općinu uz mnoštvo zanimljivih djelatnosti koje će privući turiste ali i mlade poljoprivrednike i gospodarstvenike.

Ključne riječi: kurija, Janković, Voćin, obnova, rezultati 49 stranica, 1 tablica, 0 grafikona, 26 slika, 7 literaturnih navoda.

Završni rad je pohranjen u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti i Osijeku.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Final work

Faculty of Agrobiotechnical of science in Osijek

Undergraduate university study Agriculture, course Horticulture

Park in Voćin – historical genesis and analysis of renewal model

Summary: The historical cultural heritage of the Curia complex Janković with park, although not protected as a cultural asset, can become pivotal to the development of Voćin and region because of its central position and rich history. With proper renovation, selection of correct restoration methods and an economic marketing plan, this place can be developed into a financially independent municipality in the future with a number of interesting activities that will attract tourists and young farmers and businessmen as well.

Keywords: curia, Janković, Voćin, renewal, the results 49 pages, 1 table, 26 pictures, 7 references.

Final work is archived in Library of Faculty of Agriculture Sciences in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture Sciences in Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MATERIJALI I METODE ISTRAŽIVANJA	3
3. PROSTORNA, RELJEFNO-GEOLOŠKA, KLIMATSKA I PEDOLOŠKA OBILJEŽJA VOĆINA	4
3.1 Prostorna obilježja	5
3.2 Reljefno - geološka obilježja	5
3.3 Klimatska obilježja	7
3.4 Pedološka obilježja	9
3.5 Djelatnosti	11
3.5.1 <i>Gospodarstvo</i>	11
3.5.2 <i>Poljoprivreda</i>	12
3.5.3 <i>Turizam</i>	12
3.5.4 <i>Šumarstvo</i>	13
4. POVIJESNA GENEZA VOĆINA	14
4.1 Voćin u srednjem vijeku	14
4.2 Voćinska utvrda	16
4.3 Voćinsko vlastelinstvo	17
4.4 Povijesna geneza voćinskog perivoja i dvorca	20
4.5 O Gutmannovoj rezidenciji u Voćinu	24

5. PERIVOJ DANAS	28
5.1 Inventarizacija perivojne cjeline	28
6. PRIJEDLOG MODELA OBNOVE	35
7. ZAKLJUČAK	38
8. POPIS LITERATURE	

1. UVOD

Povijesno kulturno nasljeđe danas se u svijetu počinje koristiti za više djelatnosti i nakon konzervacije zaštićenih kulturnih dobra izrađuju se novi modeli njihove revitalizacije. Osim što takvi lokaliteti služe u turističke svrhe, organizacijom djelatnosti koje ne narušavaju zaštićeno kulturno dobro, moguće je dio takvih objekata organizirati na način, da u budućnosti postanu financijski samoodrživi. Dio javnih zelenih prostora gradskih i urbanih cjelina uopće, dio su kulturnog povijesnog nasljeđa i mnogi javni perivoji, drvoredi ili pojedinačna stabla, danas su zaštićeni kao kulturno ili prirodno dobro. Mnogi vrijedni perivoji i šetnice u Hrvatskoj kroz burnu povijest i ratnim zbivanjima na ovim prostorima, danas su uništeni a negdje i u potpunosti nestali, te je važno valorizirati svaki povijesni objekt prirodne kulturne baštine koji može biti osnova razvoja mjesta u kojem se on nalazi.

Iako perivoj u Voćinu nije posebno zaštićen kao kulturno dobro, radi svog položaja, svoje oblikovnosti i povijesnog trenutka nastajanja, može biti značajka mjesta Voćin i centar budućeg razvoja mnogih djelatnosti, a što bi samom mjestu omogućilo brži i kvalitetniji razvoj.

Općina Voćin dio je Virovitičko-podravske županije koja je smještena na sjeveru Hrvatske uz granicu s Mađarskom. Voćin je jedan od najznačajnijih povijesnih lokaliteta u slatinskom području i spominje se već u 13. stoljeću. Osim što ga krasi gotička crkva, po kojoj je uvelike prepoznatljiv, te turski grad od kojeg je ostala vidljiva ruševina centralne kule na obližnjem brežuljku, veliku ulogu ima i voćinski perivoj, koji se uklapa svojom biljnom strukturom u okolni zaštićeni prirodni rezervat Papuk. Perivoj je smješten u užem centru mjesta i okružen je s dva potoka, te radi toga ima poseban značaj u prostoru i izgleda kao da tvori malen poluotok. Datira iz 18. st. kada obitelj Janković ovdje gradi kuriju i imanje za uzgoj lipicanaca, te oko objekata organizira uresni vrt. Početak izgradnje perivoja, tj. proširenja vrta na površinu od cca 6 ha, vezan je uz 1820. godinu. Nakon što obitelj Janković prodaje posjed braći Gutman, perivoj se uređuje prema potrebama onog vremena te unutar perivoja postoji igralište za tenis, a perivojnim stazama Gutmanove kćeri jašu prekrasne lipicance.

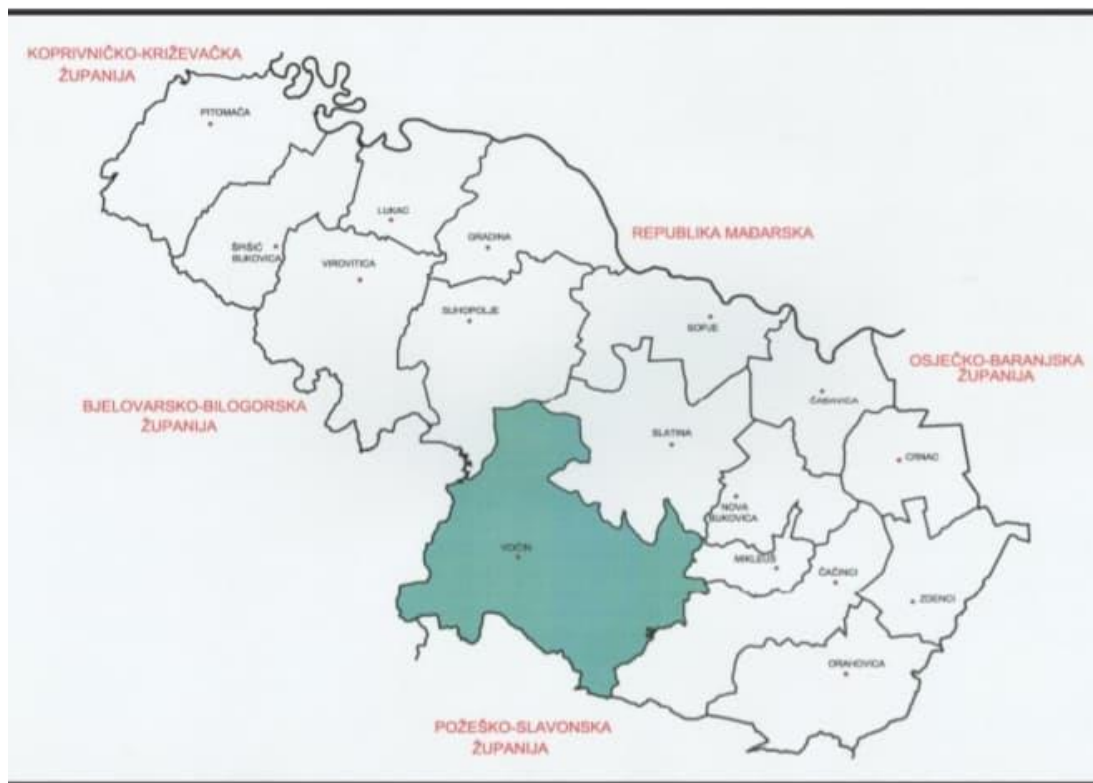
Danas unutar perivoja više ne postoje objekti koji su stradali u požaru 1918.g. i poslije više nisu bili obnavljani. Ostao je perivoj koji je danas dosta devastiran i traži kompletnu obnovu. Srećom, još uvijek je površinski ostao isti, te se dobrim modelom obnove može vjerno obnoviti i na taj način očuvati povijesne značajke, a ujedno i u njemu organizirati djelatnosti koje mogu biti pokretač razvoja cijelog mjesta i općine. Kako izraditi dobar model obnove i koji pristup odabrati, te kako taj model mora izgledati, prikazuje ovaj rad.

2. MATERIJALI I METODE ISTRAŽIVANJA

Rad je pisan na računalu u programu Word 2016. Sastavljen je od tri dijela. U prvom je dijelu opisan položaj i povijest Voćina, a drugi dio rada govori o nastanku i povijesnoj genezi perivoja, dok je u trećem dijelu predstavljen model obnove. Pri pisanju rada korišteni su izvori iz državnog povijesnog arhiva, a proučena je dostupna znanstvena i stručna literatura. Korištene su i stranice interneta a dio istraživanja odrađen je na terenu, u samom perivoju. Unutar istraživanja izvršena je i prikupljena bogata fotodokumentacija.

3. PROSTORNA, RELJEFNO-GEOLOŠKA, KLIMATSKA I PEDOLOŠKA OBILJEŽJA VOĆINA

Općina Voćin se nalazi u južnom dijelu Virovitičko - podravske županije. Sa sjeverne strane graniči sa gradom Slatina i općinom Suhopolje, dok sa istočne strane graniči s općinom Čačinci i Mikleuš. Sa zapadne strane graniči s Bjelovarsko - bilogorskom županijom, a s južne sa Slavonsko - požeškom (slika 1.). Voćin je jedna od većih općina u županiji, površine 295,80 km², što predstavlja 14,63% površine cijele Županije. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, općina je imala 2.382 stanovnika, od čega 1.191 pripada samom mjestu. Sa svim svojim prirodnim vrijednostima, reljefom, geološkim sastavom tla, klimatskim i hidrološkim karakteristikama, vegetacijskim pokrovom i faunom, Voćin ima vrlo bitno značenje za Virovitičko - podravsku županiju (Prostorni planovi VPŽ, 2011).

Slika 1: Položaj općine Voćin u Virovitičko-podravskoj županiji (VPŽ), 2011
(izvor: http://juzpvpz.hr/wp-content/uploads/2018/06/ss-1_polazista.pdf)

rječica i potoka koji su vidljivi na sjeveru, dok se s juga pruža pogled na razvedeni reljef s mnogobrojnim gorskim kosinama, dubokim dolinama i jarcima koji su uvjetovali razvijenu i bogatu hidrografsku mrežu bistrih potoka i potočića, koji u središnjem i zapadnom dijelu Papuka čine vododijelnicu slivova Save i Drave. Reljef općine Voćin najvećim dijelom čine obronci lanca Papuk. Taj lanac nije kompaktan i jedinstven, već je razveden. Karakter reljefa (slika 3.), prati osnovna hidrografska mreža, koja je samim time utjecala i na razmještaj naselja (Prostorni plan općine Voćin, 2011).

Slika 3: Reljefno obilježje općine Voćin
(izvor: Prostorni plan općine Voćin, 2011) http://juzpupvz.hr/wp-content/uploads/2018/06/ss-1_polazista.pdf)

3.3 Klimatska obilježja

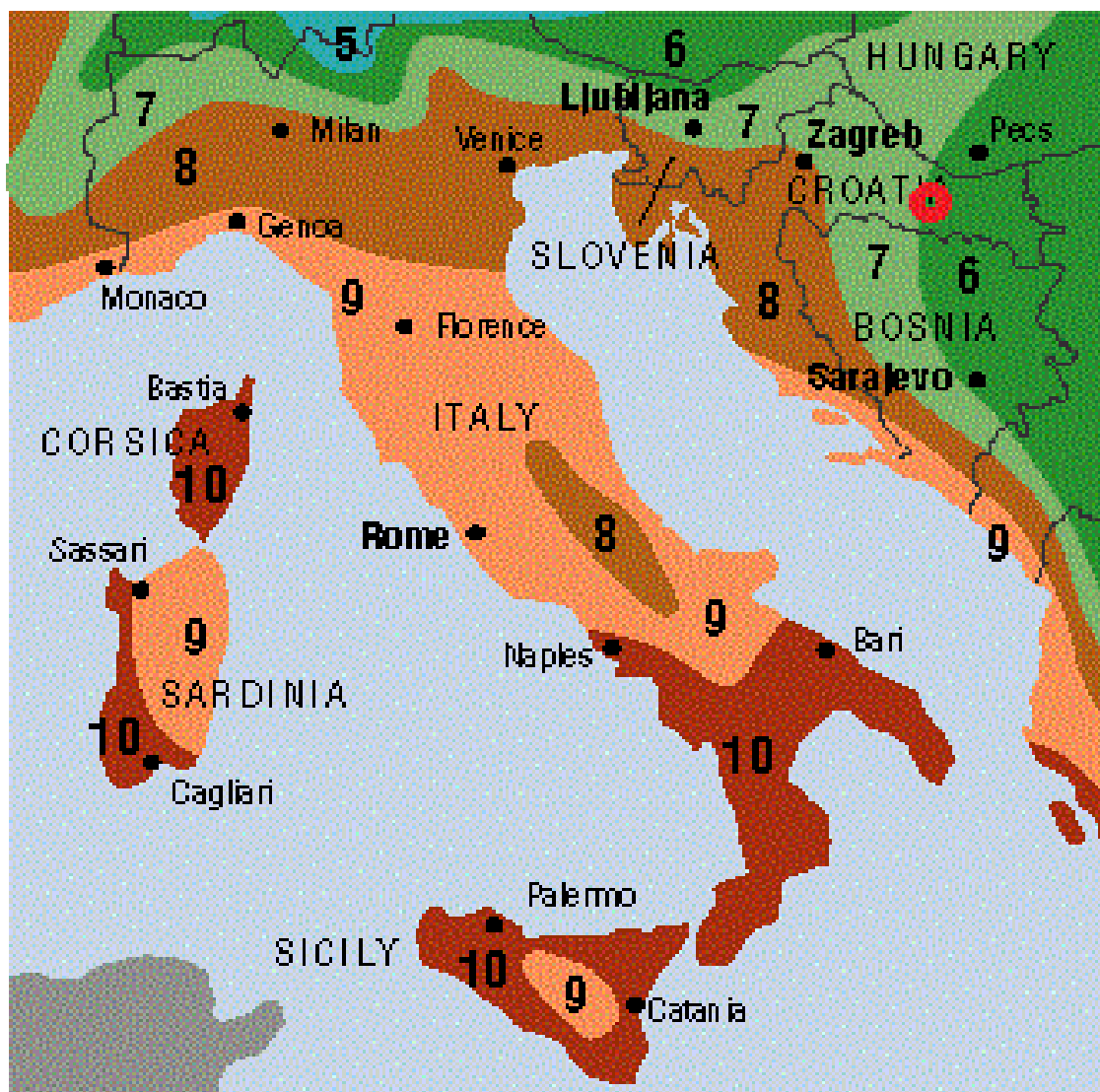
Klima voćinskog kraja može se svrstati u zonu umjerene srednjoeuropske klime (toplo - umjereno kišnog tipa). Zime su hladne, dok su ljeta svježja. Temperatura zraka ovog podneblja u zimskim mjesecima većinom ima minimalnu temperaturu od 0 stupnjeva. Zime nisu toliko hladne, ali su zabilježene neke iznimno niske temperature, koje su se kretale i do -20°C . Ljeta su umjereno topla, ne s pretjerano visokim temperaturama. Prosječna temperatura u ljetnim mjesecima je oko 25°C .

Prema karti otpornosti biljnih vrsta na klimatološki maksimum, odnosno minimum (HARDINESS ZONES), Voćin spada u zonu otpornosti 6 tj. 6a i 6b (slika 4. i 5.).

Annual Minimum Temperature		
Zone	Farenheit	Centigrade
1	below -50 F	below -45.6 C
2a	-50/-45 F	-42.8/-45.5 C
2b	-45/-40 F	-42.7/-40.0 C
3a	-40/-35 F	-40.0/-37.3 C
3b	-35/-30 F	-37.2/-34.5 C
4a	-30/-25 F	-34.4/-31.7 C
4b	-25/-20 F	-31.6/-28.9 C
5a	-20/-15 F	-28.8/-26.2 C
5b	-15/-10 F	-26.1/-23.4 C
6a	-10/- 5 F	-23.3/-20.6 C
6b	- 5/ 0 F	-20.5/-17.8 C
7a	0/+ 5 F	-17.7/-15.0 C
7b	+ 5/+10 F	-15.0/-12.3 C
8a	+10/+15 F	-12.2/-9.5 C
8b	+15/+20 F	-9.4/-6.7 C
9a	+20/+25 F	-6.6/-3.9 C
9b	+25/+30 F	-3.8/-1.2 C
10a	+30/+35 F	-1.1/+1.6 C
10b	+35/+40 F	+1.7/+4.4 C
11	above +40 F	above +4.5 C

Slika 4: Tablica zona otpornosti s pripadajućim najnižim godišnjim temperaturnim minimumima za Europu

Izvor: <http://www.gardenweb.com/zones/europe/hze6.html>

Slika 5: Karta zona otpornosti za Europu gdje je vidljiva pripadnost Voćina zoni 6 (oznaka mjesta crveni krug)

Izvor: Izradila Natalija Ivezić, 2019.; izvor podloge:

https://www.google.com/search?rlz=1C1GCEA_enHR762HR762&q=hardiness+zones+croatia&tbm=isch

Najviše oborina karakteristično je za mjesec lipanj, te se velika količina oborina može pojaviti i u listopadu te u studenom.

U zapadnim i sjeverozapadnim predjelima ovog područja u toku godine padne od 800 - 1000 mm oborina. Za sjeverozapadne predjele Papuka karakteristična je pojava izrazito jakih kiša u svibnju i lipnju.

Broj dana kroz godinu, što se tiče padanja snijega kreće se oko 20 - 30 dana. Danas se klima mijenja, i više ne znamo kada možemo očekivati padaline, te zbog toga više nema ni prave zime koja je svoje “oštro lice” znala pokazati još u jedanaestome mjesecu, i obilježiti prvi dan padanja, te zadnji dan padanja u mjesecu travnju.

Od meteoroloških pojava koje prouzrokuju velike štete na prizemnoj vegetaciji je pojava mraza. Do te pojave dolazi kada su izrazito vedre noći u jesen i proljeće. Planinski brežuljci i obronci su zato povoljniji za vegetaciju jer imaju manje štete od mraza. Uz mraz, pojavljuje se i magla u jesenskim mjesecima.

3.4 Pedološka obilježja

Na području Virovitičko-podravske županije poljoprivredne površine predstavljaju važan prirodni resurs. Mogućnost korištenje poljoprivrednog zemljišta za razvoj voćarske proizvodnje danas je od velikog interesa i za općinu Voćin i njeno stanovništvo. Analiza pedoloških karakteristika prema priloženoj karti (slika 6.) prikazuje da na površini koju zauzima općina Voćin ima različitih tipova tala od kojih je najviše zastupljena rendzina na laporu (flišu) ili mekim vapnencima, a što spada u ograničeno obradiva tla. Nadalje, veći je dio općine pod šumama, te je obrončani pseudoglej druga vrsta tla po veličini zastupljenosti na površini općine. Zbog velike količine slivnih i oborinskih voda, područje općine može se okarakterizirati i kao visoko vodom bogato područje gdje prevladava močvarno glejno djelomično meliorirano tlo (http://juzpupvz.hr/wp-content/uploads/2018/06/ss-1_polazista.pdf).

Legenda:

17 - rendzina na laporu (flišu) ili mekim vapnencima

18 - lesivirano tipično na ilovačama

28 - pseudoglej obrončani

29 - pseudoglej obrončani

43 - močvarno glejno djelomično meliorirano tlo

50 - kiselo smeđe na metamorfitima i klastitima

51 - kiselo smeđe na eruptivima i klastitima

Red i klasa pogodnosti:

P3 (17, 18, 28, 29) - ograničeno obradivo tlo

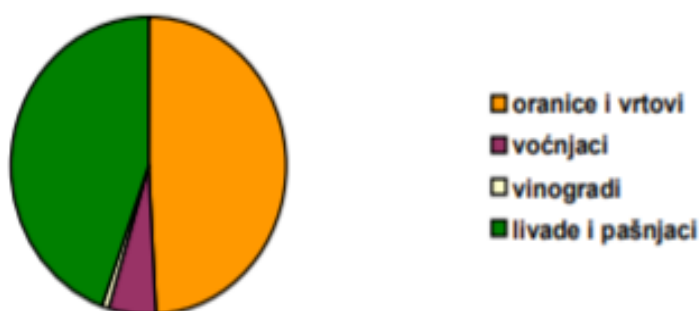
N1 (43) - privremeno nepogodna tla za obradu

N2 (50, 51) - trajno nepogodna tla za obradu (izvor: Prostorni plan općine Voćin)

Slika 6: Namjenska pedološka karta (izvor: http://juzpupvz.hr/wp-content/uploads/2018/06/ss-1_polazista.pdf)

3.5 Djelatnosti

Zbog samog smještaja i prirodnih dobara, općina Voćin ima mnogobrojne djelatnosti. Stanovništvu je omogućen rad u poljoprivredi, mnogi imaju svoja gospodarstva, te je samim time razvijen i turizam. U općini Voćin najveći dio površine zauzimaju oranice, i vrtovi, te livade i pašnjaci a što je vidljivo na grafikonu (slika 7.). Zanimljiv je interes stanovništva za podizanjem trajnih nasada voćnjaka i vinograda za koje je općina osigurala poticaje i predvidjela površine (Prostorni plan općine Voćin, 2011).

Slika 7: Grafikon: Postotak oranica, vrtova, voćnjaka, vinograda, livada i pašnjaka u odnosu na cjelokupnu obradivu površinu
(izvor: http://juzpupvz.hr/wp-content/uploads/2018/06/ss-1_polazista.pdf)

3.5.1 Gospodarstvo

Općina Voćin ima velik broj malih gospodarstava, no veliki broj tih gospodarstava se polako gasi. Iako općina omogućava poticaje, mladi poduzetnici zajedno sa svojim idejama stagniraju. Poljoprivredne površine nisu problem, no negativni predznak kojeg ima poljoprivredna proizvodnja danas, dovodi do napuštanja sela i odlaska mladih u gradove i izvan Hrvatske. Gledajući danas na opće stanje u Republici Hrvatskoj, mladi u skoro svim dijelovima napuštaju ruralna područja i sela ostaju prazna. Mali broj ljudi u općini Voćin može pronaći siguran posao, većina ih je zaposlena u tvrtki „Drvne konstrukcije d.o.o.“ koja se bavi drvnom proizvodnjom, te u nekim manjim obrtima

koji se svakodnevno gase i nemaju perspektive razvoja. Voćin ima dvije trgovine, te jednu pekaru, koja je uz trgovine izvor nabavke osnovnih namirnica i potrepština za stanovništvo većeg dijela općine.

3.5.2 Poljoprivreda

Sam smještaj općine Voćin i njezine klimatske prilike, kao i količina poljoprivrednog zemljišta, nisu ograničavajući čimbenik za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Općina daje svoja poljoprivredna zemljišta u zakup, ali danas malo tko želi obrađivati površine u bilo kakve svrhe, te na taj način one ostaju zapuštene. Mali broj stanovništva uzgaja neke od ratarskih kultura, većinom prevladava uzgoj kukuruza i pšenice, a manje uljana repica. Najvećim dijelom prevladava stočarstvo - ovčarstvo. Uzgojem ovaca se najviše bave doseljenici iz Bosne i Hercegovine, dok se uzgojem ovaca i koza bave doseljenici s Kosova koji danas prevladavaju među stanovnicima općine. Sve više i više je onih koji se bave pčelarstvom. Ovaj kraj i čistoća okoliša pogoduju razvoju pčelarstva, i raznovrsnosti meda. Problem predstavlja nerazvijeno tržište, tj kontinuiranost količine ponuda određenih proizvoda. Unutar općine nema organiziranih udruga ili zadruga, niti klastera ili bilo kojeg drugog oblika udruživanja poljoprivrednih proizvođača, što također stvara poteškoće pri organizaciji otkupa proizvoda tj. tržišta.

3.5.3 Turizam

Priroda koja okružuje ovo mjesto i samu općinu Voćin, pruža veliki potencijal u razvoju turizma. Prirodne uvjete za razvitak turizma na ovom prostoru čine: prostrana lovna područja s bogatim fondom divljači, brojna šumska i planinska područja, te geomorfološka obilježja pogodna za različite oblike izletničkog, edukacijskog, rekreacijskog i seoskog turizma (Prostorni plan općine Voćin, 2011)

Posebno značenje za općinu Voćin ima vjerski turizam. Naime, kroz godinu se odvijaju brojna hodočašća i dolazi na tisuće ljudi.

3.5.4 Šumarstvo

Na području općine Voćin nalaze se brojne gospodarske šume. Većim dijelom prevladavaju na obroncima Papuka i to šume bukve, jele, graba, te hrasta i nekih drugih vrsta. Šume nemaju samo gospodarsku funkciju, već štite tlo od erozija i poplava. Uz poduzeće „Drvene konstrukcije d.o.o.“ u kojem radi dobar dio stanovništva, definitivno prevladava šumarstvo kao djelatnost. Većina muške populacije je zaposlena u šumariji Voćin. Stanovništvu ova djelatnost ne pruža samo zaposlenje, već i sigurnost u zimskim mjesecima, jer šumarija pomaže pri osiguranju drva za ogrijev, a izvor topline u gotovo svim domaćinstvima još uvijek su peći na drva.

4. POVIJESNA GENEZA VOĆINA

Povijest mjesta Voćin duga je i burna. Ime Voćin potječe još od srednjovjekovnog oblika koji se u latinskim spisima bilježio kao Athyna, Atina, Othina, Achyna, Agyna ili slično. Iza tih inačica krije se stara hrvatska riječ “baština, očevina”. Ne postoje izvori koji bi objasnili nastanak imena Voćin. (Andrić, 2008.)

4.1. Voćin u srednjem vijeku

U pisanim se povijesnim izvorima Voćin prvi puta javlja potkraj 13.stoljeća. Voćin se od svojih početaka nalazio u istočnom dijelu prostrane križevačke županije, na istočnim rubovima tzv. “kraljevstva Slavonije”. Neki od sačuvanih predturskih dokumenata otkrivaju različite sastavnice i obilježja ovog razmjerno važnog naselja na padinama Papuka: tvrđavu ili kastrum, crkvenu župu, trgovište itd. (Šuvak, 2000).

Prvi poznati vlasnik ovog mjesta bio je Egidije od roda Mojslav, tavernik¹ i mačvanski ban. U to vrijeme, Voćin je posjedovao njegov otac Grgur, koji je živio sredinom 13.stoljeća. Egidije je 1294. godine svojim rođacima poklonio tri zemlje, koje su bile iz sastava voćinskog vlastelinstva. Te zemlje su bile Gaj, Odroha i Drenovac, te je to ujedno i najstariji sačuvani pisani spomen o Voćinu (Šuvak, 2000). Pred svoju smrt, Egidije je svoje posjede podijelio kćerima, zbog toga što nije imao sinova. Jedna od njih je bila udana za Nikolu, sina Lovre od roda Aba. Iz 1317. potječe najzanimljivija isprava za ranu povijest Voćina, darovnica kojom je 22. svibnja 1317. kralj Karlo I Robert četvorici sinova Lovre od roda Aba: Nikoli, Jakobu, Ivanu i Petru, darovao posjede zvane Voćin i Novak. Grana praroda Aba se počela nazivati pridjevkom “Voćinski”. To potomstvo ostaje vlasnikom Voćina do početka 15. stoljeća (Šuvak, 2000).

Ovo stoljeće je imalo i uspona i padova. Zadnje vladarice Voćina bile su sestre Katarina i Eufrozina, kćeri znamenitog velikaša Nikole Iločkog. Njih su dvije 1490. osnovale

¹ Tavernik je u to vrijeme bio sudski predsjedatelj (Hameršek, 2013).

opservantski franjevački samostan, čija se crkva kroz nedaće povijesti uglavnom očuvala sve do 20. stoljeća. (slika 8.). Katarina i Eufrozina posljednji se puta spominju kao vlasnice Voćina 1499. godine. (Šuvak, 2000.)

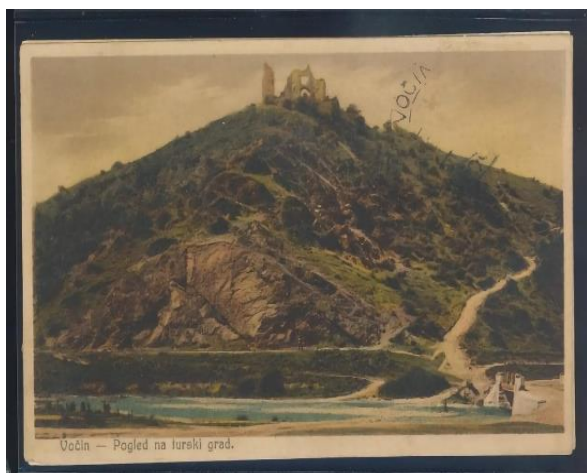

Slika 8: Ostaci franjevačkog samostana u Voćinu
(izvor: povijesna i kulturna baština Voćina)

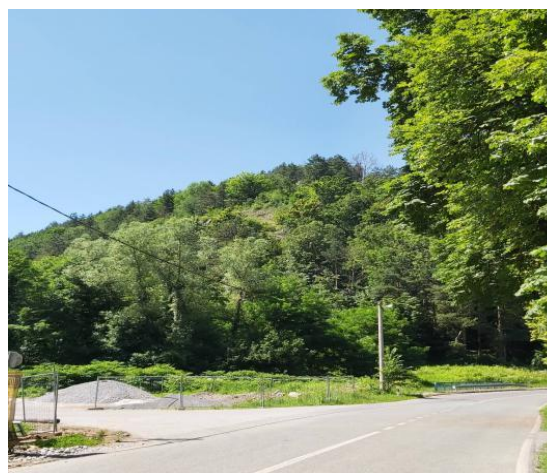
Posljednje desetljeće 15. stoljeća je razdoblje posljednjeg procvata srednjovjekovnog Voćina, koji se tada opisivao kao trgovište. Tu činjenicu potvrđuje prisutnost studenata iz Voćina na europskim sveučilištima. Godine 1493. u maticama sveučilišta u Krakovu spominje se Nikola Filipov, a 1496. se spominje još jedan Nikola na sveučilištu u Ferrari. Prema starijim spisima, smatra se da je još nekoliko osoba odlazilo na studije u inozemstvo, te je samim time Voćin tada bio u rangu po provizornoj statistici s obližnjim mjestima poput Pakraca, Vaške i Virovitice. Godine 1540. Osmanlije su došle na područje Slavonije, a 1543. godine su osvojili Voćin i oštetili crkvu (Lukinović, 1986).

4.2 Voćinska utvrda

Voćinska utvrda prvi puta se spominje u 14. stoljeću kao utvrđeni grad. U gradu se nalazio veliki toranj, koji je tada služio za osmatranje i obranu. Danas ta stara građevina na vrhu stijene služi kao “vidikovac” s kojeg se pruža pogled na mjesto (slika 9.). Ostaci ovog tornja danas nisu toliko vidljivi (slika 10.), ne zato što se dio toga srušilo, već zato što je brijeg pošumljen crnogoricom te pogled više nije isti kao prije.

Slika 9: Pogled na turski grad nekad (izvor: https://www.google.com/search?q=povi+jesne+razglednice+vo%C4%87ina&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj-uZPek4DjAhUhwsQBHUL1CTUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=657#imgrc=HLFFem9a4DbNzM:)

Slika 10: Pogled na turski grad danas (izvor: Natalija Ivezić, 2019.)

Ovu tvrđavu gradili su vlasnici Voćinskog imanja obitelj Voćinski od plemena Aba. Prema ostacima i opisima ostataka zaključuje se da je to bila okrugla građevina debelih zidova, sagrađena od čvrstog materijala, koja je pružala sigurnost stanovnicima. Ulaz je bio sa jugoistočne strane presvođen kamenim zidom i sa čvrstim drvenim vratima. Tvrđava nije bila velikih dimenzija, ali je bila dovoljno velika za 50-80 članova stražarske posade koliko je imala u tursko vrijeme. Turci su oštetili tvrđavu u svojem osvajanju Voćina, ali su je kasnije popravili. Popravili su je klesanim samostanskim kamenjem od razorene crkve. 1687. godine grad je porušen, a i njegova utvrda, te nakon

toga više nije obnovljena. Danas se ta utvrda naziva “turski grad”, kao podsjetnik na to da je Voćin nekada bio dio velikog Turskog carstva. U 15.

stoljeću se počinje formirati i nova klasa stanovnika, obrtnici i trgovci. Oni su svojim uslugama i proizvodima omogućavali stanovništvu sve ono što im je bilo potrebno. Nova klasa stanovništva se bavila poljoprivredom. Razlikovala se po svojim sposobnostima i znanju pri proizvodnji određene robe ili usluge, te je za to dobivala naknadu. Da nije došlo do stagniranja u razvoju, i da se zadržala velikaška obitelj, Voćin bi se i dalje razvijao zajedno sa svim uslužnim djelatnostima. To je jedna od mogućih perspektiva koja je u Voćinu mogla zadržati broj stanovnika, i koji bi se razvojem mjesta vremenom i povećao. Voćinu su se u 14. i 15. stoljeću smiješila bolja vremena, no Turci koji su to sve prekinuli pokazivali su samo svoju vojničku vještinu, snagu odlično organizirane vojske i vojnog vladanja. Njihova sila i vojnički nagon porušili su većinu spomenika, te su bili i neosjetljivi na duhovne vrijednosti ovoga mjesta. Samim time su zaustavili razvoj Voćina i protjerali domorodačko stanovništvo. (Šuvak, 2000).

4.3 Voćinsko vlastelinstvo

Voćinsko vlastelinstvo je bilo prostrano, ono je “potkovičasto” okruživalo Virovitičko vlastelinstvo. Sjedište tog vlastelinstva bio je sam Voćin (slika 11.). Sredinom 18. stoljeća u Voćinu su bile sagrađene brojne vlastelinske, gospodarske i upravne zgrade .

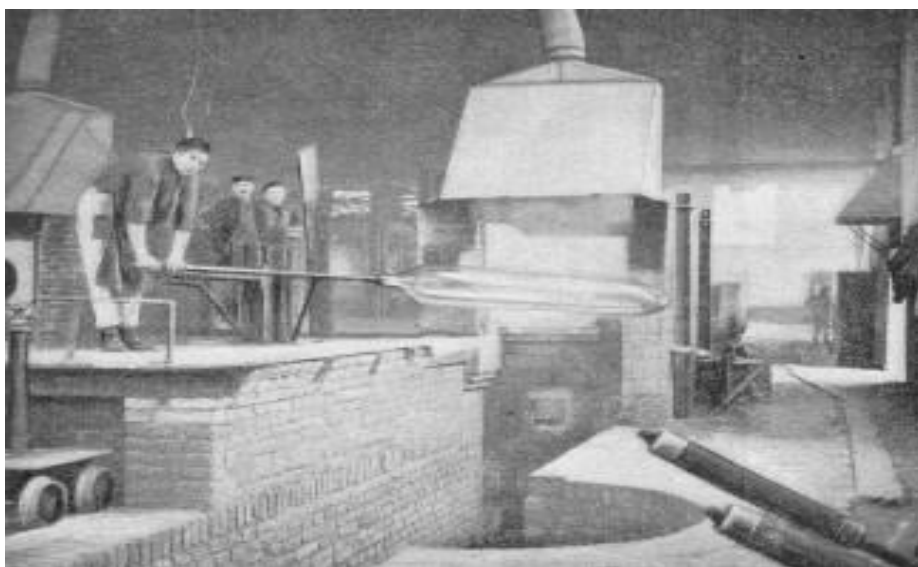
Slika 11: Voćin u 18. stoljeću na karti Habsburške Monarhije – vojne karte Julijanskog katastra, 18. st.

Izvor: (<https://mapire.eu/en/map/europe-18century-firstsurvey/?layers=osm%2C163%2C165&bbox=1950251.4229305577%2C5719178.020588174%2C1956696.0198778515%2C5721088.946295304>)

Vlasnik Voćinskog vlastelinstva do 19. lipnja 1702. godine bila je carska komora. Te godine je voćinsko vlastelinstvo prodano grofu Ferdinandu Carlu Caraffi de Stigliano. Njihovo posjedovanje Voćinom bilo je sve do 1766. godine. Grof je bio poznat po okrutnosti prilikom ubiranja poreza. Njegov nasljednik je bio sin Otto Caraffa. Voćin je tada imao jedno trgovište “oppidum Vuchin” i 43 sela. Kako od 1777. godine nisu poznata daljnja događanja, voćinsko vlastelinstvo prodajom Carske komore palo je pod vodstvo plemićke obitelji Janković. Jankovići-Voćinski su za svoju rezidenciju odabrali ravnicu ispod nekadašnjeg voćinskog grada, tzv. “turskog grada”. Ravnica koju su tada odabrali, bila je okružena potocima Trešnjevica (danas Đedovica) i Jovanovica. Ta dva potoka utječu jedan u drugi, i zajedno čine rijeku Voćinku. Potoci su im bili korisni, jer su im služili kao stalni dotok vode koja im je bila potrebna. (Šuvak, 2000).

Neke zanimljive podatke o voćinskom vlastelinstvu i vlasniku možemo saznati iz knjige o Suhopolju: „ *O poznatom vlasniku vućinskog posjeda iz ove obitelji, Ivanu Nepomuku Jankovichu de Pribertu, važan posredni pokazatelj je natpis na njegovu kamenu sarkofagu u grobnoj prostoriji crkve sv. Terezije u Suhopolju, gdje piše da je umro 1817. godine u 63. godini života, da je bio kraljevski tajni savjetnik i septemvir,*

te da je on dao sagraditi crkvu u kojoj je pokopan.” (citat iz knjige o Suhopolju, autor: Tona Papić). Nakon smrti Ivana Nepomuka - Jankovića 1817. godine imanje su naslijedili njegovi sinovi: Josip - vlastelinstvo sa sjedištem u Voćinu, i Stjepan - čije je sjedište vlastelinstva bilo u Suhopolju. Prijelaz iz 19. u 20. stoljeće za Voćin je označavalo pokretanje skromne industrije. Najpoznatija tvornica tadašnje industrije je bila tvornica stakla koja je prvo 1842. godine bila na Jankovcu, a kasnije je 1856. godine premještena na Zvečevo (slika 12.). Bila je u suvlasništvu Hondola i Lobmeyera, a od 1856. godine Hondol je radio samostalno.

Slika 12: Tvornica stakla koja je počela s radom na Jankovcu, a kasnije je premještena na Zvečevo

izvor:https://www.google.com/search?q=tvornica+stakla+na+jankovcu&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjYgqzt4PPiAhWts4sKHY1IDGgQ_AUIECgB&biw=1366&bih=608#imgre=UnmKVW4OVsziDM:

Tvornica je izrađivala staklo u pločama, brušeno staklo i dr. Zbog visoke kvalitete svojih proizvoda, tvornica je bila nagrađivana. Tvornica je 1903. godine pala pod stečaj, a 1913. godine je u požaru izgorjela. Najveći dio voćinskog kraja je obrastao šumom, te je kao takav bio pogodan za razvoj drvne industrije i šumarstva. Jedina zapreke pri transportu drveta bile su strme gorske strane i bujice. U 19. stoljeću podignuta je pilana u predjelu Trešnjevica iznad Voćina, za preradu drveta. Iako je isprva dobro poslovala, kasnije je zbog kreditnih zaduženja otišla u stečaj. (Šuvak, 2000).

Godine 1896. Gutman Belišće kupuje od grofa Jankovića plemićko dobro Voćin, za 1,5 milijuna forinti. Oni su tada bili vodeća tvrtka koja se bavila eksploatacijom drveta. Najveća investicija je bila izgradnja željezničke pruge od Belišća do Voćina 1907. godine. Željeznička pruga je omogućavala transport sirovina. Prolaskom željeznice kroz mjesta kao što su Crnac, Čačinci i Mikleuš, do Voćina nije bila samo za dobrobit gospodarstva, nego i za opći napredak cijeloga društva. Dužina pruge od Voćina do Belišća iznosila je 56 km (slika 13.). 1907. godine otvorena je željeznička pruga koja je povezivala Osijek - Voćin - Drenovac (Šuvak, 2000).

Slika 13: Gutmanova pruga

(izvor:https://www.google.com/search?biw=1366&bih=608&tbm=isch&sa=1&ei=TEAJXeSRFuGX1fAP8ICX2Ag&q=zeljeznicka+pruga+od+belisca+do+vocina&oq=zeljeznicka+pruga+od+belisca+do+vocina&gs_l=img.3...818717.829440..829697...1.0..0.135.4089.16j23.....0....1..gws-wiz-img.....0j0i67j0i30j0i8i30j0i24.6FO7pSxJJ4k#imgdii=QQ-RWy2eZkqagM:&imgrc=Lfd4kbB14qwGrM:)

4.4 Povijesna geneza voćinskog perivoja i dvorca

Voćinski perivoj spominje se još za vrijeme dolaska plemićke obitelji Janković u 19. stoljeću. Iako se tada naziva “ravnicom” koja je okružena s dva potoka koja se spajaju u rijeku Voćinku, s jedne strane podno Papuka, dok s druge strane podno starog grada. Točan podatak nastanka dvorca još se ne zna, ali se smatra da je nastao kroz niz godina vladavine plemićke obitelji. Tada se nazivao Dvorac Janković, dok je u novije vrijeme poznatiji kao Dvorac Gutmann. Spominje se da je autor klasicističkog dvorca bio Bartol

Felbinger (poznati arhitekt). Mladen Obad - Ščitaroci u svojoj knjizi spominje da je dvorac doživio nekoliko graditeljskih razvojnih mijena te da je starija barokna zgrada nadograđena sa svake strane i uz jednostavne detalje dobila izgled kakav mi vidimo na fotografijama na početku 20. stoljeća.

Prema opisu Mihovila Kunića voćinski se perivoj uređivao oko 1820. godine. Dvorac i perivoj su bili smješteni u sredini samog mjesta: „*Opseg cijelog dobra predstavlja nepravilni šesterokut, ako se zakrivljenost duge sjeverne strane uzme kao ravna linija. Ta strana je dugačka 887 stopa, a nasuprotna južna strana gdje engleski perivoj graniči s voćnjakom, dugačka je 700 stopa. Gornja zapadna strana ima 326, a gornja jugozapadna nagnuta prema brijegu iznosi 466 stopa. Donja prema istoku tamo gdje je Robinia inermis L. (bagrem) ima također 466 te donja najkraća ima iskrivljenu liniju dugu 60 stopa. Razmak od vrtnih vrata pa kroz vrt sve do drugog kraja iznosi 718, a dijagonalna linija, koja ide od donjeg ugla na sjeveroistoku do gornjeg na sjeverozapadu iznosi 1400 stopa*” (Šuvak, 2000). Unutar istog djela, Kunić navodi još neke detalje o perivoju. Na gornjem dijelu s jugozapada u perivoj pritječe potok Rupnica, a sa zapada Jovanovica te se ta dva potoka spajaju na istoku pred vrtnim vratima i čine rijeku Voćinku (slika 14.).

Slika 14: Potoci Jovanovica i Rupnica
(izvor: Natalija Ivezić, 2019.)

Dvorac je bio građen kao visoka jednokatnica (slika 15.), u prednjem gornjem dijelu imao je izbačeno predvorje s osam stupova. Iznad vrha pročelja nalazio se grb s krunom koju drže dva genija (slika 16.). S obje su se strane nalazili ulazi bez stepenica široki 24 stope, koji su vodili na terasu predvorja. Ulazi su bili ukrašeni tratinom, cvijećem i raznim ružama. Pokraj stupova su bila dva visoka jablana. Predsoblje je vodilo do lijepo uređenog salona. Na otvorenu terasu su vodili sa svake strane usponi bez stepenica i bez ukrasa. Velika skupina hortenzija označavala je snažni polukrug visokog drveća, koja je sa stražnje strane na primjerenom udaljenosti romantično okruživala dvorac. Unutrašnjost dvorca je bila uređena domaćim vrstama drveta. Prednje pročelje dvorca otvarao je pogled na prednji dio vrta s vodoskokom, staklenikom, upravnom zgradom i pokrajnim zgradama te pogledom na veliku voćinsku ulicu i crkvu. Vodoskok koji se nalazio na sredini pročelja bio je okružen ružama, i bacao je vodu 84 stope ili 14 bečkih hvati visoko.

Slika 15: Dvorac iz 1910.
(izvor: Povijesna i kulturna baština Voćina)

Slika 16: Grb obitelji Janković
(izvor: Povijesna i kulturna baština Voćina)

Na vrtnom trgu ispred dvorca desno nalazila se upravna zgrada, koja je imala tri ulaza. Ispred te zgrade bio je neobično lijep primjerak birane vrste bora. S lijeve strane dvorca se nalazio staklenik s okomitim prozorima. U blizini staklenika se nalazila gospodska kupališna zgrada. Uz tu zgradu prostirao se drvoređ jablana kraj kojeg je protjecao potok Jovanovica. Drvoređ jablana pratio je i drvoređ pelargonija i egzotičnih biljaka (slika 17.). Upravna zgrada je imala pogled upravo na taj drvoređ, staklenik, most preko potoka Jovanovice, crkvu i brdovitu ulicu, a s lijeve strane je pogled na ruševinu starog grada.

Slika 17: Drvored jablana s desne strane

(izvor:https://www.google.com/search?q=povi.jesne+razglednice+vo%C4%87ina&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi1-cS3iZnjAhVu_SoKHe9qAS8Q_AUIECgB&biw=1366&bih=657)

Ispred staklenika su bile izložene bogate oranžerije (citrusi), 100 jakih i već plodonosnih biljaka i 100 mladih sadnica. Ispred oranžerija su se nalazile tri velike i tri male aloje. Staklenik je sadržavao rijetke egzotične biljke, kao što su to *bile Yucca gloriosa* L., *Magnolia grandiflora* L. i jedan primjerak *Embothriuma salignum* L. (čarobni grm). Zimi se u stakleniku nalazilo preko dvije tisuće lončanica. Zbog potoka koji okružuju perivoj, nisu morali voditi brigu kako će biljke opskrbiti vodom. Voda koja je bila osigurana za ljudske potrebe dolazila je posebnim vodovodom, koji je dovodio vodu u dvorac za piće i kuhanje. Janković je tada imao prave ideje o uređenju vrta, te ih je i proveo u djelo (Šuvak, 2000).

4.5 O Gutmannovoj rezidenciji u Voćinu

Perivoj i kuriju grofa Jankovića Gutmann preuzima 1896. godine. Tadašnji stanovnici nisu imali pristup perivoju ako nisu bili zaposleni. Perivoj i dvorac su mogli promatrati kroz gusti drvored koji je zasjenio ukrasno grmlje. Najčešći gosti u Gutmannovom dvorcu su bili Mađari. Dolazili su jednom godišnje i to u proljeće. Uređenost okoliša, a i samog dvorca oduzimala je dah (slika 18.), te nije mogla ostati neprimjećena.

Slika 18: Pogled na dvorac iz 1916. god.

(izvor:https://www.google.com/search?q=povijesne+razglednice+vo%C4%87ina&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj-uZPek4DjAhUhwsQBHULICTUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=657#imgrc=jSAtaPbVx3aQ6M:)

Park je za njih predstavljao oazu mira i opuštanja, kako za Gutmannove tako i za njegove goste. Osim ugodne šetnje koju je pružao park, mogli su uživati u igranju tenisa i plivanju, te jahanju predivnih konja: „*Kada bi dolazile njegove kćeri Lil, Žuža i Tesa moralo se u šumi kod Rupnice sve očistiti i one su tu jašile. Imale su dva para bijelih konja. Na, jednoj, strani parka bio je vrt gdje su uzgajali povrće za barunovu kuhinju, imali su u parku - “glashaus” u kojem se čuvalo cvijeće preko zime. Bio je tu i konjušar...*“ (Povijesna i kulturna baština Vočina (str. 136), Šuvak 2000).

Otvoreni bazen koji se nalazio u sjeni visokih stabala, omogućio im je nesmetano plivanje i uživanje u ljetnim mjesecima (slika 19.). Voda je u bazen dolazila iz planine, te je bila hladna, a samim tim i osvježavajuća.

Slika 19: Kupalište u parku u Voćinu, oko 1912. god.
Izvor: Fotografija u vlasništvu obitelji Alil, Zagreb (Šuvak, 2000)

Vodu koju su konzumirali za piće donosila se iz brda s mjesta poznatog kao Prolom. Barunova obitelj je tu istu vodu prevozila vlakom u Belišće kada se tamo preselila. Gutmanni su bili mađarski Židovi, te su tako od Jankovića preuzeli brigu oko crkve. Pomagali su ondašnjem svećeniku oko prekrivanja crkve i postavljanja ograde oko crkvenog zemljišta (slika 20.).

Slika 20: Crkva PBDM 1914. god.
(izvor:
https://www.google.com/search?q=povijesne+razglednice+vo%C4%87ina&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj-uZPek4DjAhUhwsQBHUL1CTUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=657#imgrc=2Kupajla_NuxQM:)

Od 1914. za stanovnike Voćina dolazi teško razdoblje, razdoblje rata. Većina muškog stanovništva je mobilizirano i poslano u rat. Stanovništvo se u to vrijeme bavilo obrtom,

zemlja se obrađivala tradicionalno uz puno rada i muke. Posebno je bilo teško ženama jer im je falila muška ruka. Cijene su iznimno rasle, i život je postajao sve gori i gori. Najteže je bilo kada se počela oduzimati hrana, tada je nastala još veća bijeda i stanovništvo je zahvatila bolest koja se tada pojavila u Slavoniji. Bile su to griža i španjolska gripa. Pri završetku rata 1918. godine došlo je do velikih promjena, stradala su plemićka dobra, ali i velik broj ljudi. Takvi užasi nisu zaobišli ni Voćin. Dvorac je spaljen 29. listopada 1918. godine, i uz njega sve gospodarske zgrade. U to vrijeme je u Voćinu bilo puno židovskog naroda, koji su imali svoje imetke i groblje, za koje se smatra da se njegovi ostaci nalaze u ulici Prebenda, ali zbog neodržavanja oni nisu vidljivi. Židovi su nakon napada 1918. godine sve rasprodali i odselili. Voćin je nakon ekonomske krize 1925. godine potpuno likvidiran. Kriza je najviše pogodila radnike koji su ostali poslova, i one koji su živjeli od prodaje vlastitih proizvoda. O perivoju više nitko nije vodio brigu, te je tako sve stalo (Šuvak, 2000).

5. PERIVOJ DANAS

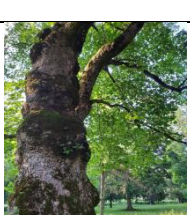
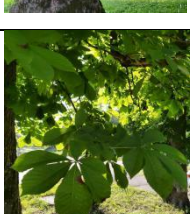
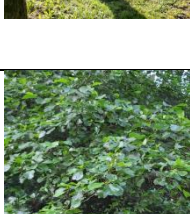
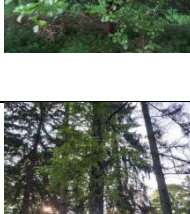
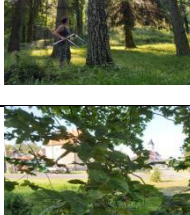
Danas je perivoj u Voćinu samo blijeda slika prošlosti. Nekadašnji vrtnotehnički elementi: fontana, bazen, ograda, mostići i sl. više ne postoje, a izostaje i vrtna plastika. Biljni materijal uvelike je propao i nestale su uresne gredice i topijari te niske ograde od šimšira (*Buxus sempervirens* L.). Površina perivoja ostala je ista, omeđena dvama potocima. Oblikovnost perivojne cjeline i danas je pejzažni engleski park gdje su slobodno sađeni primjerci drveća i grmlja u skupinama i kao soliteri. Pripadnost povijesnom trenutku u kojem je on bio najljepši možemo svrstati na početak 19. stoljeća kada je perivoj obnovljen i kada je imao pravilnu povijesnu oblikovnost perivoja tog doba s istaknutom fontanom, rondima, sipinjenim stazama i glazbenim paviljonom.

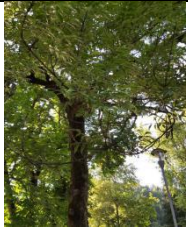

5.1. Inventarizacija perivojne cjeline

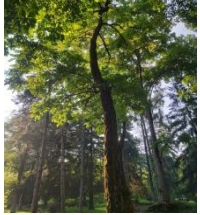

Inventarizacija je analiza i prikaz postojećeg stanja temelji se na popisu i broju pojedinih biljnih vrsta danas, a koje su popisane unutar tablice 1. Unutar iste tablice, osim domaćeg i latinskog naziva biljne vrste dat je i broj komada a i opis vitalnosti, te je su prikazana stabla s najvećim prsnim promjerima, a svakoj je biljnoj vrsti pridodana i fotografija.

Tablica 1. Prikaz pojedinih biljnih vrsta unutar parka

Red. br.	Naziv biljne vrste	Kom.	Najveći prsni promjer/cm	Vitalnost	Foto
1.	<i>Abies alba</i> L., obična jela	2	63	Izvrсна, pravilno razvijen habitus, bez znakova napada bolesti i štetnika	

2.	<i>Acer pseudoplatanus</i> L., gorski javor	22	67	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
3.	<i>Acer saccharinum</i> L. 1753, srebrnoslisni javor	31	65	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
4.	<i>Acer campestre</i> L., Javor klen	6	70	Većina stabala ove biljne vrste je zdravo, jedno stablo je kvrgavo, ali većih napada bolesti nema	
5.	<i>Aesculus hippocastanum</i> L., Divlji kesten	33	80	Izvrсна, pravilnog habitusa, list je oštećen (napad kestenovog moljca)	
6.	<i>Alnus glutinosa</i> L., Crna joha	15	55	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
7.	<i>Betula pendula</i> Roth, Breza	1	44	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
8.	<i>Carpinus betulus</i> L., Obični grab	2	60	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	

9.	<i>Fraxinus excelsior</i> L., Obični jasen	49	>100	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
10.	<i>Ginko biloba</i> L., Ginko	1	52	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
11.	<i>Juglas regia</i> L., Obični orah	6	60	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
12.	<i>Juniperus virginiana</i> L., Virginijska borovica	12	55	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
13.	<i>Larix decidua</i> Mill., Europski ariš	1	43	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
14.	<i>Picies abies</i> L., Obična smreka	47	78	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
15.	<i>Pinus sylvestris</i> L., Bijeli bor	2	65	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	

16.	<i>Pseudotsuga menziesii</i> Mirb., Američka duglazija	3	40	zvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
17.	<i>Quercus robur</i> L., Hrast lužnjak	2	>120	Izvrсна, pravilnog habitusa, list je zahvaćen pepelnicom	
18.	<i>Robinia pseudacacia</i> L., Obični bagrem	7	37	Slaba, stabla trunu, ali ima još lisne mase	
19.	<i>Sequoiadendron giganteum</i> (Lindl.), Golemi mamutovac	1	>100	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	
20.	<i>Tilia cordata</i> L., Sitnolisna lipa	10	100	Izvrсна, pravilnog habitusa, bez znakova napada bolesti i štetnika	

Uz biljne vrste koje obogaćuju park, na ulazu se nalazi partizanski spomenik koji je do danas sačuvan (slika 21.). Staze koje vode kroz park su nasute šljunkom, ali je dobar dio tih staza obrastao travom i korovima. U parku se nalaze i fontane, koje nažalost ne rade (slika 22.), te su na mjestima postavljene klupice. Park je nekada bio puno bolje uređen i održavan.

Slika 21: Partizanski spomenik
Izvor: Natalija Ivezić, 2019.

Slika 22: Fontane
Izvor: Natalija Ivezić, 2019.

Velika šteta je što bazeni u parku nisu obnovljeni (slika 23.). Srušena je i bina, na kojoj su se mladi okupljali tijekom ljetnih mjeseci, te je ona služila i za neke manifestacije, kao što su manje smotre folklora (slika 24.).

Slika 23: Prikaz starog bazena
Izvor: Natalija Ivezić, 2019.

Slika 24: Prikaz srušene bine
Izvor: Natalija Ivezić, 2019.

Dio parka predstavlja dječje igralište (slika 25.) koje zahtjeva obnovu, te su potrebne i nove sprave za igranje djece.

Slika 25: Dječje igralište u parku
Izvor: Natalija Ivezić, 2019.

U samom parku još su vidljivi ostaci starog dvorca - kurije Janković, ali su zarasli i na taj način se ne može sve detaljno vidjeti (slika 26.).

Slika 26: Ostaci dvorca - kurije Janković
Izvor: Natalija Ivezić, 2019.

6. PRIJEDLOG MODELA OBNOVE

Prijedlog obnove kulturno-povijesnog nasljeđa u koje spada i perivoj u Voćinu, iako nije zaštićen od strane niti jednog ministarstva u Hrvatskoj, prema opisanoj i dokazanoj prostornoj, povijesnoj i opće kulturnoj važnosti i sadašnjem dobro očuvanom stanju, može biti predložen za zaštitu u obliku kulturno povijesnog spomenika kao cjelina perivoja i dvorca koji je već u obnovi prema povijesnom nasljeđu. Bezuvjetno, ovaj se prostor mora valorizirati među najveće vrijednosti općine Voćin i kao takav mora dobiti i stručnu i kvalitetnu obnovu.

Pristup obnovi uvijek je kreativan i mora slijediti povijesnu osnovu, ali i cilj samoodrživosti uz principe zelene gradnje. Izraditi kvalitetan projekt koji je sukladan klimatskim promjenama, očuvanju okoliša i bioraznolikosti te koji je sukladan Strategiju održivog razvitka Republike Hrvatske (N/N 110/07) , mora sadržavati nekoliko ciljeva:

- stabilni gospodarski razvitak,
- pravednu raspodjelu socijalnih mogućnosti, te
- zaštitu okoliša.

U ostvarivanju spomenutih ciljeva treba:

- zaštititi kapacitet Zemlje da održi život u svojoj raznolikosti, poštivati ograničenja koja postoje pri korištenju prirodnih dobara i osiguravati visoku razinu zaštite i poboljšanja kakvoće okoliša, sprječavati i smanjivati onečišćavanje okoliša i promicati održivu proizvodnju i potrošnju kako gospodarski rast ne bi nužno značio i degradaciju okoliša;
- uvažiti nacionalne osobitosti;
- -promicati gospodarstvo temeljno na blagostanju, razvojnim promjenama, natjecateljskom duhu i s društvenom odgovornošću, gospodarstvo koje osigurava kvalitetu života te punu zaposlenost;

- *promicati demokratsko, socijalno uključivo, kohezivno, zdravo, sigurno i pravedno društvo koje poštuje temeljna prava i kulturnu raznolikost te koje stvara jednake mogućnosti i bori se protiv diskriminacije u svim oblicima;*
- *znanstvenim i stručnim spoznajama razvijati sustav zaštite zdravlja ljudi, uključujući sanaciju postojećih opterećenja okoliša;*
- *jačati uspostavu demokratskih institucija u regiji i svijetu te braniti njihovu stabilnost, polazeći od univerzalnog prava na mir, sigurnost i slobodu;*
- *aktivno promicati održivi razvitak u regiji i svijetu*
- *jačati partnerstvo svih segmenata zajednice (Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (N/N 110/07)).*

Revitalizacija kao osnovni model obnove kulturno-povijesnog nasljeđa i kod ovog analiziranog objekta mora biti osnova principa obnove. Model obnove morao bi sadržati sve elemente koji će ga u budućnosti održati potpuno financijski neovisnim, a to je moguće jedino uz obnovu cijelog kompleksa i perivoja i pripadajućih objekata. Općina Voćin izradila je projekt obnove dvorca (kurije) prema povijesnom predlošku, no sadržaji koji su osmišljeni unutar samog objekta ne pokazuju realnu moguću sliku samoodrživosti, te je u proces obnove potrebno uključiti i sve ekonomske analize (SWOT analizu, PEST analizu, Porterov odnos 5snaga, , te analize zelenih infrastruktura (analize krajobraza prema Formanu i Godronu te analiza identiteta mjesta prema K. Linchu i dr.).

Kompleks perivoja i kurije trebao bi u budućnosti uključiti slijedeće djelatnosti:

- proizvodnju drveća, grmlja i cvijeća s kontinuiranom prodajom putem izložbi
- edukaciju građana svih uzrasta i starosne dobi
- lječilišni turizam
- znanstveni turizam
- sportski turizam
- prezentacije OPG-ova
- lov i ribolov

- tematske ture razgledavanja nacionalnog parka
- škole u prirodi za ciljane skupine
- fotosafari
- prikazi starih zanata i sl.

7. ZAKLJUČAK

Obnova povijesno-kulturnog nasljeđa kompleksa perivoja i kurije Janković u Voćinu, iako je izvan zaštite kulturnog dobra, danas predstavlja glavnu osnovu razmišljanja o mogućem budućem gospodarskom razvoju mjesta. Obnovom ovog kompleksa, objekata i perivojne cjeline, Voćin dobiva prepoznatljiv akcent i osnovu budućeg razvoja, koja će lančano povezati i razviti mnoštvo djelatnosti. Osnova gospodarskog razvoja mora biti šumski fond, poljoprivreda i lov, no povezana s akcentiranim središtem perivoja i kurije, spomenute djelatnosti mogu pozitivno djelovati i na razvoj turizma, proizvodnje drveća, grmlja i cvijeća, te obnovu starih zanata. Dobar marketinški plan i vizija razvoja Voćina s osnovom obnove kompleksa perivoja i kurije obitelji Janković, na temeljima povijesnih izvora i primjenom modernih tehnologija zelene gradnje (obnovljivih izvora energije i sl.) može u budućnosti postati osnova razvoja Voćina i okolice.

8. LITERATURA

Hameršak, F., (2013): Mali leksikon hrvatske pravne povijesti v. 1.0; Katedra za povijest hrvatskog prava i države, Sveučilište u Zagrebu; Leksikografski zavod Miroslav Krleža ; Zagreb

Lukinović, A., (1986): Naša Gospa voćinska

Obad Šćitaroci, M.; Bojanić Obad Šćitaroci, B. (1998.) Dvorci i perivoji u Slavoniji – od Zagreba do Iloka, str. 278-282, Zagreb: Šćitaroci

Šuvak, D., (2000.): Povijesna i kulturna baština Voćina

Članci:

Andrić, S., (2008.): Podgorje Papuka i Krndije u srednjem vijeku: prilozi za lokalnu povijest ([Downloads/SS8Andric55_112%20\(1\).pdf](#))

- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (N/N 110/07)

Internet stranice: Prostorni plan Virovitičko-podravske županije

